

Модуль 2. Один стимул - багато реакцій

Лекція 16. Аналітичний інтелект, або як знаходити правильні рішення?

Аналітичний інтелект Р. Стернберг розглядає як певний цикл процедур:

1. Розпізнавання проблеми (необхідно розпізнати проблему ще до того, як вона стане некерованою, та негайно приступити до її вирішення).
2. Визначення проблеми (точне формулювання, а не надумані та сторонні проблеми).
3. Вироблення стратегії розв'язку проблеми (перспективне планування на багато кроків уперед).
4. Представлення інформації (максимально точне представлення інформації).
5. Розподіл ресурсів (зважування всіх «за» та «проти» та доцільний розподіл ресурсів).
6. Контроль та оцінка (негайне виправлення виявлених помилок).

Школи вчать своїх вихованців розв'язувати стандартні задачі, які поставлені визначено та з'являються наприкінці розділів. Такі задачі Р. Стернберг називає добре структурованими проблемами (наприклад, «Як знайти площу паралелограма?»). Добре структуровані проблеми вирішуються за допомогою алгоритмів (чіткої послідовності дій), що гарантують точне вирішення. «Погано структуровані проблеми», наприклад, такі: «В сучасних умовах України доцільніше бути президентською чи парламентською республікою?».

Наша освіта в цілому та ЗНО зокрема зосереджені на навчанні вихованців розв'язувати добре структуровані проблеми. А успіх в житті залежить від уміння розв'язувати погано структуровані проблеми. Зараз в тренді виховувати лідерів, подібні положення часто потрапляють до засадних документів. Проте, лідера не можна виховати, якщо у змісті освіти наявні «добре структуровані проблеми» – це шлях до

виховання виконавця, який навчений бездумно слідувати інструкціям (алгоритмам).

Лідер – це той, хто відшукує, ставить та розв'язує «погано структуровані проблеми». Саме такі проблеми ми запропонували учням та вчителям історії у серії посібників «Проблемні задачі з історії». Приміром, ще у 2006 році ми поставили перед учнями задачу, яка до певної міри виявилася пророчою: «В 1991 році після розпаду СРСР деякі представники громадськості стверджували, що комуністична ідеологія повинна бути заборонена так само, як і фашистська. Чи погоджуєтесь ви з їхніми поглядами? Свою відповідь обґрунтуйте».

Завдання лідера стратегічне – визначення того, що може і повинно відбутися. Водночас завдання менеджера (виконавця волі лідера) є тактичним за своїм характером – оптимальна реалізація уже наміченого лідером. Лідер – це творець, ініціатор. Відтак лідер та виконавець послуговується різними інструментами. Розгляньмо лінійку інструментів:

- 1) Алгоритми – приписи, які гарантують правильність розв'язку та його однаковість.
- 2) Напівалгоритми – приписи, які гарантують правильність, проте не забезпечують однаковість розв'язків різними учнями.
- 3) Напівевристики – приписи, які гарантують розв'язок, проте не забезпечують не лише однаковість, але й неодмінну правильність розв'язку.
- 4) Евристики – приписи, які не гарантують і самого розв'язку.

Виконавець послуговується алгоритмами, а лідер — евристиками. Варто проаналізувати свій освітній процес, свої контрольні завдання та завдання ЗНО тощо та визначити, до якого полюсу вони тяжіють? Де поставити бігунок на прямій між полюсами?

ЛІДЕР -----
 ВИКОНАВЕЦЬ -----
 ЕВРИСТИКИ -----
 АЛГОРИТМИ -----
 СТРАТЕГІЯ -----
 ТАКТИКА -----

Якщо ваш освітній процес тяжіє до полюсів «ВИКОНАВЕЦЬ», «АЛГОРИТМИ» та «ТАКТИКА», то він орієнтується на запити минулого століття. Сучасна епоха все більше потребує лідерів, творців, стратегічно мислячих людей. Варто зауважити, що необхідно дотримуватися балансу. Помилкою буде зосереджуватись на чомусь одному.